

Správa o činnosti Akreditačnej komisie, poradného orgánu vlády Slovenskej republiky, za obdobie od 1. 9. 2002 do 8. 4. 2005 (ďalej len „správa“) sa predkladá v súlade s čl. 1 ods. 5 štatútu Akreditačnej komisie, schváleného uznesením vlády SR č. 1240 z 30. 11. 2002 a v súlade s čl. 1 ods. 3 písm. a) smernice na prípravu a predkladanie materiálov na rokovanie vlády Slovenskej republiky.

Akreditačná komisia je poradný orgán vlády SR zriadený zákonom o vysokých školách a má za úlohu sledovať, posudzovať a nezávisle hodnotiť kvalitu vzdelávacej, výskumnej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti vysokých škôl a napomáhať jej zvyšovanie v súlade so zákonom o vysokých školách a s nariadením vlády Slovenskej republiky o Akreditačnej komisii.

Uvedenú správu nezávisle spracovala Akreditačná komisia, podpísal predseda tejto komisie. Súčasťou tejto predkladacej správy je aj stanovisko Ministerstva školstva Slovenskej republiky k predloženej správe.

Predkladaná správa prešla medzirezortným pripomienkovým konaním, všetky zásadné a oprávnené pripomienky boli zapracované do príslušných súčastí správy (materiálu). Správa sa predkladá bez rozporov.

K uvedenej správe sa navrhuje prijať uznesenie s navrhovanými odporúčaniami pre ministra školstva a pre predsedu komisie.

Predložená správa má minimálny vplyv na zamestnanosť, lebo zakladá nároky na zamestnanie dvoch pracovníkov s vysokoškolskou kvalifikáciou na sekretariáte Akreditačnej komisie v priebehu rokov 2006 a 2007, ktorých nároky na mzdy však budú vykryté z rozpočtu rezortu školstva, a preto nemá vplyv na prostriedky štátneho rozpočtu ani na ostatné zložky rozpočtu verejnej správy. Ďalej nemá vplyv na podnikateľské prostredie ani environmentálny vplyv. Je v súlade s Ústavou SR a so všeobecne záväznými právnymi predpismi.

K predloženej správe má Ministerstvo školstva Slovenskej republiky nasledovné **stanovisko:**

Ministerstvo školstva SR (ďalej len “ministerstvo”) odporúča vláde SR pozitívne hodnotiť činnosť Akreditačnej komisie ako vonkajšieho nezávislého garanta kvality úrovne vysokoškolského vzdelávania poskytovaného vysokými školami SR. MŠ SR rešpektuje jej vyjadrenia, nezasahuje do jej činnosti a zasahovanie mu neumožňujú ani príslušné všeobecne záväzné právne predpisy ani samotná komisia. Činnosť členov Akreditačnej komisie a jej pracovných skupín je nielen odborne, ale aj administratívne a časovo veľmi náročná. Vzhľadom na zvyšujúce sa nároky a rozsah činnosti je potrebné posilňovať aj jej administratívne zázemie, ktoré tvoria zamestnanci sekretariátu komisie.

Ministerstvo školstva SR odporúča vláde SR oceniť odborne a časovo mimoriadne náročnú činnosť posudzovania rádovo tisícov študijných programov vysokých škôl v práve uplynulom období transformácie študijných odborov na študijné programy, čo si vyžadovalo výnimočne sústredenú intenzívnu činnosť členov Akreditačnej komisie a jej pracovných skupín.

Ministerstvo zaujíma stanovisko k niektorým informáciám spomínaným v predloženej správe, ktoré sa týkajú nielen činnosti ministerstva, ale aj vysokých škôl a Akreditačnej komisie. Stanoviská obsahujú aj navrhované východiská na riešenie:

Ku 1.3. Vytvorenie pracovných skupín a k 1.5. Akreditácia študijných programov

V nadväznosti na pripomienky ministra zdravotníctva Slovenskej republiky, vyjadrené v jeho stanovisku k tejto správe sa považuje za potrebné, aby Akreditačná komisia prehodnotila zloženie pracovných skupín zameraných na zdravotnícke študijné programy tak, aby sa posilnilo zastúpenie členov z praxe, z príslušných profesijných komôr a z Ministerstva zdravotníctva SR najmä z dôvodu zvýšenia významu posudzovania kvality študijných programov z hľadiska potrieb vykonávania praktických zložiek profesijnej prípravy a pripravenosti na prax v súlade s jej potrebami a v súlade s potrebou dôslednej aplikácie smerníc Európskej únie v užšej spolupráci s odberateľmi absolventov, ktorých reprezentantmi sú uvedené inštitúcie, a aby komisia zvýšila dôraz na posudzovanie rozsahu, spôsobu a najmä personálnych a materiálnych podmienok zabezpečovania praktickej súčasti výučby zdravotníckych študijných programov. (*Ide najmä o prakticky profesijne zamerané bakalárske študijné programy: zdravotná sestra, pôrodná asistentka a pod.*)

Ku 1.4 Navrhnutie kritérií a k bodu 1.6 Komplexná akreditácia činností vysokých škôl

Doplňame, že v hodnotenom období boli rozhodnutím ministra školstva zo dňa 5. 4. 2005 schválené aj kritériá akreditácie habilitačného konania a konania na vymenúvanie profesorov. Návrh kritérií používaných pri vyjadrovaní sa o začlenení vysokej školy (medzi univerzity, resp. odborné vysoké školy a medzi výskumné univerzity) a návrh kritérií na hodnotenie výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti vysokej školy predkladá ministerstvo v súlade so ZVS v týchto dňoch na vyjadrenie orgánov reprezentácie vysokých škôl.

Ku 1.5 Akreditácia študijných programov

Ministerstvo považuje za dôležité pri posudzovaní spôsobilosti uskutočňovať študijné programy (budúcich) odborných vysokých škôl rešpektovať § 75 ods. 2 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách (ďalej len „ZVS“), z ktorého vyplýva, že „u VŠ učiteľov odborných VŠ pôsobiacich vo funkciách docent (podľa § 75 ods. 2 môže byť „funkčný“ docent v bakalárskych študijných programoch aj garantom), odborný asistent a asistent možno nahradiť aktívnu účasť na výskumných, vývojových alebo umeleckých činnostiach zameraných na získanie nových poznatkov, vývojových produktov alebo umeleckých diel sledovaním aktuálneho stavu vedy, techniky a umenia, ktoré zabezpečí, že vzdelávacia činnosť sa bude realizovať na úrovni najnovších poznatkov“. Takýto prístup neznamená znižovanie nárokov na kvalitu, ale znamená možnosť a povinnosť uplatňovať ustanovenia ZVS a znamená jeden zo spôsobov a kritérií odlišovania univerzitných a neuniverzitných vysokých škôl v súlade so ZVS, lebo aj zákon takéto odlišovanie priamo predpokladá. Ide len o jeho využívanie. Tento prístup je osobitne odôvodniteľný najmä v prípade bakalárskych študijných programov odborných vysokých škôl upravených v § 52 ods. 2 ZVS. Tento prístup by tiež umožnil aj odstraňovanie niektorých problémov spomínaných v bode v č. 3. v 9. bode odporúčaní predkladanej správy a bol by tiež v súlade so závermi najnovšieho „oznámenia komisie – Mobilizácia vzdelanosti v Európe: ako môžu univerzity v plnej miere prispieť k Lisabonskej stratégii“ (Brusel, 20.4.2005/KOM (2005) 152 v konečnom znení /ďalej len „oznámenie EK 152/2005“/ (napr. bod 2.2. Problémy – Jednotnosť - *tradicionalizmus, nediferencovanosť, vylučovanie študentov nezodpovedajúcich štandardnému modelu*, bod 3.1.2 a ďalšie.).

K porovnávaniu študijných programov podľa študijných odborov na jednotlivých VŠ sa ministerstvo nebráni a po návrhoch a diskusii v prípade zmysluplného efektu a opodstatnenosti takejto činnosti ministerstvo podporí a navrhne vytvorenie podmienok na takúto činnosť Akreditačnej komisie.

Ku 1.7 Niektoré problémy slovenského vysokého školstva

K podkritickým zdrojom, v prvom rade finančným – Od roku 2001 sa každoročne nepretržite zvyšuje dotácia zo štátneho rozpočtu vysokým školám približne o 1 mld. Sk a tento trend je plánovaný aj na najbližšie tri roky. Ministerstvo pokladá tento trend za pozitívny a spolu so vzrastajúcim objemom finančných zdrojov získaných vlastnými aktivitami vysokých škôl za riešenie dlhodobého podfinancovania vysokých škôl z nedávnej minulosti.

K nedostatočnej otvorenosti slovenských VŠ najmä voči zahraničiu a k návrhu najmä otvoreniu sa na východ od Európskej únie – Ide o veľmi racionálny návrh, ktorý je v plnom súlade s konkrétnymi závermi (komuniké) všetkých stretnutí ministrov školstva v rámci bolonského procesu, záverov orgánov Európskej únie k Lisabonskému procesu v oblasti vysokého školstva, a predovšetkým s možným pozitívnym efektom. Ministerstvo za pomoci ostatných príslušných rezortov a vlády SR v prípade súhlasu je ochotné takýto postup s možným významným celospoločenským efektom podporený EÚ podporiť prístupnými nástrojmi začínajúc programovým dokumentom „Dlhodobým zámerom ministerstva“ pre oblasť vysokého školstva.

K nedostatočnému plneniu kritérií. Z uvedeného vyplýva užitočnosť Registra funkčných profesorov a docentov, ktorý bol súčasťou návrhu zákona, ktorý v ostatnom čase nebol schválený NR SR, a ktorý by mohol včas predchádzať najmä prekryvaniu garantov študijných programov.

K problematike mimoriadnych profesorov – (pozri stanovisko k bodu 3.8 odporúčaní).

K bodu 3. Odporúčania komisie...

K odporúčaniam 3.1 Zjednodušenie a sprehľadnenie systému akademických titulov:

Pri tvorbe ZVS v rokoch 2000 – 2002 ministerstvo navrhovalo riešenie tohto problému. Návrh nebol v tom čase akademickou obcou akceptovaný.

K odporúčaniam 3.2 Úprava cezhraničného, nadnárodného a pod. poskytovania vysokoškolského vzdelávania. Pripomienka je namieste a minister školstva v rámci rokovaní o pozmeňujúcich návrhoch k (neúspešne) predloženému návrhu zákona v NR SR navrhoval aj prvé systémové riešenie problému pôsobenia zahraničných vysokých škôl na území SR. Druhýkrát na zdokonalenej úrovni v uvedenej problematike minister školstva navrhol riešenie znenia príslušných ustanovení ZVS v súvislosti s predložením poslaneckého návrhu novely ZVS navrhnutého skupinou poslancov (tlač 1137), ktorý predložil aj na rokovanie vlády SR. NR SR schválila návrh upravený pozmeňujúcimi návrhmi uznesením č. 1729 z 29. júna 2005. Napokon dňa 26. 7. 2005 nadobudol účinnosť zákon č. 332/2005 Z. z., ktorý pripúšťa na území Slovenskej republiky pôsobenie zahraničných vysokých škôl, ktoré majú sídlo na území členského štátu Európskej únie, Nórska, Lichtenštajnska, Islandu, alebo Švajčiarska, a ktoré boli zriadené a majú akreditované študijné programy podľa právnych predpisov príslušného členského štátu EÚ.

K odporúčaniam 3.3. Spojené študijné programy, dvojité diplomy a pod.

Ide o úlohu vyplývajúcu aj zo záverov lisabonského procesu, ktorá si však vyžaduje premyslený postup a návrh legislatívneho riešenia. Vzhľadom na rozsah navrhovaného zákona o študentských pôžičkách nebol tento problém riešený. ZVS však takejto iniciatíve nezabraňuje (nezakazuje) práve tak, ako iniciatívnym možnostiam spolupráce v tomto smere.

K odporúčaniam 3.4. K hodnoteniu (evalvácii) vysokých škôl

Podľa ministerstva bude hodnotenie vysokých škôl Akreditačnou komisiou v rámci komplexnej akreditácie činnosti vysokých škôl podľa § 84 ZVS významným prínosom ku

kvalite slovenských vysokých škôl. Ministerstvo zároveň podporí aj vnútorné hodnotiace aktivity vysokých škôl, aj externé hodnotiace aktivity pripravované Slovenskou rektorskou konferenciou, pokiaľ nebudú znamenať duplicitnú činnosť vyžadovania podkladov od vysokých škôl a nebudú záťažou pre vysoké školy alebo inou interpretáciou hodnotenia vysokých škôl. Ministerstvo nemá námietky ani voči rankingom a ratingom vysokých škôl príslušnými agentúrami pôsobiacimi mimo prostredia vysokého školstva, ktoré môžu nastaviť vysokým školám zrkadlo z pohľadu verejnosti, podnikateľskej sféry a iných subjektov.

K odporúčaniam 3.5. Zahraničná spolupráca komisie v sieti akreditačných agentúr.

Ministerstvo odporúča vláde SR túto spoluprácu významne podporiť osobitne v súvislosti so závermi – komuniké z konferencie ministrov zodpovedných za vysoké školstvo v Bergene v dňoch 19. – 20. 5. 2005, kde v oblasti zabezpečenia kvality (*vzťahuje sa aj na bod 3.4*) bola prijatá potreba nielen povzbudzovať vysoké školy k systémovému zavedeniu vnútorných mechanizmov kvality a ich priamej korelácie s externým zabezpečením kvality, ale aj prijatý záver s úlohou vytvorenia Európskeho registra agentúr pre zabezpečenie kvality, založeného na národnej revízii na základe spracovania, prerokovania a následného odovzdávania a pripojenia sa k spoločným zásadným princípom a kritériám s cieľom umožniť vzájomné uznávanie akreditácií aj pri pôsobení zahraničných vysokých škôl mimo domovských štátov v rámci EÚ.

K odporúčaniam 3.6. Iné postavenie Akreditačnej komisie.

Riešenie si vyžaduje celospoločenskú diskusiu a politickú vôľu prijať optimálne riešenie, ktoré môže byť aj odlišné od navrhovaného. MŠ SR akceptuje súčasné právomoci komisie upravené zákonom (*Ministerstvo životného prostredia SR zásadne trvá na tom, aby vyjadrenia komisie boli naďalej odporúčaním, podobné stanovisko vyjadrilo Ministerstvo zdravotníctva SR*). V súčasnosti sa vyskytujú podania proti konaniu Akreditačnej komisie, ktorých riešenie je zložité. Perspektívne bude vhodné uvážiť návrh legislatívnej úpravy s vymedzením subjektu a jeho právomoci prešetrovať podania na činnosť komisie ako aj navrhnúť úpravu zákona o vysokých školách s vymedzením možnosti odvolania sa právnických osôb proti vyjadreniu komisie (možnosť vyjadriť sa k hodnoteniu pracovnou skupinou, ktoré je podkladom pre rozhodnutie komisie, je upravené v zákone o vysokých školách a v nariadení vlády SR č. 104/2003 Z. z. o Akreditačnej komisii).

K odporúčaniam 3.7. Zohľadňovanie kvality pri dotáciách na uskutočňovanie akreditovaných študijných programov vysokým školám

Problematika dotácií za kvalitu sa postupne veľmi významne uplatňuje najmä v dotáciách vysokým školám na výskumnú, vývojovú, umeleckú a inú tvorivú činnosť a na rozvoj vysokých škôl, ale aj vo finančnom podnecovaní najmä úspešne skončeného doktorandského štúdia v dotáciách na akreditované študijné programy. Pri financovaní uskutočňovania študijných programov sa taktiež zohľadňuje kvalita pedagogických zamestnancov. Ministerstvo pripravuje už na najbližšie obdobie ďalšie posilnenie úlohy kvality pri rozdeľovaní dotácií jednotlivým vysokým školám. Termínu „spoločenská objednávka“ chýba v súčasnosti presná definícia, zatiaľ ju nikto neurčil, lebo sa určuje veľmi ťažko, a tiež nie je jasné, do akej miery je pre vysoké školy záväzná v podmienkach voľnej súťaže.

K odporúčaniam 3.8. K prehodnoteniu štatútu „mimoriadnych profesorov“ vzhľadom na to, že do týchto „funkcií sa dostávajú pedagógovia, ktorí zďaleka nespĺňajú kritériá na vymenovanie riadneho profesora“.

Ministerstvo dôsledne podporuje zámer zákonodarcu stanovený v dôvodovej správe k návrhu ZVS v roku 2002, že zavedenie inštitútu mimoriadneho profesora sleduje cieľ umožniť mladým a schopným vysokoškolským profesorom prístup k funkciám profesorov. Pracovné povinnosti a výber (obsadzovanie miest) mimoriadnych („funkčných“) profesorov sú upravené v ZVS. V ZVS je upravená aj pôsobnosť vedeckej rady vysokej školy schváliť všeobecné kritériá na obsadzovanie funkcií profesorov a docentov, ak ide o obsadzovanie

funkcií profesorov a docentov na fakulte, robí tak na návrh vedeckej rady fakulty a schvaľuje aj konkrétne podmienky na obsadzovanie funkcií profesorov a v prípade fakulty robí tak na návrh jej vedeckej rady. Čiže určovanie kritérií a podmienok je v plnej kompetencii príslušnej vysokej školy. Vybraný uchádzač sa stáva mimoriadnym profesorom len konkrétnej vysokej školy podľa ňou určených konkrétnych podmienok či kritérií a reprezentuje úroveň a kvalitu konkrétnej vysokej školy, ktorá za ňu zodpovedá.

K odporúčaniam 3.9 Priebeh pribúdania nových vysokých škôl (ide zrejme najmä o súkromné vysoké školy, aj keď sa to v správe nevyslovuje)

Napriek akceptovaniu kritických argumentov je vhodné uvážiť, že

- zakladanie súkromných vysokých škôl je podnikateľskou aktivitou, kde sa reaguje na dopyt a záujmy trhu, kde je významný záujem uchádzačov o štúdium ekonomických, verejno-správnych a právnych študijných programov, a preto sa tým smerom právnické osoby žiadajúce o štátny súhlas orientujú,
- poskytujú vzdelávanie za úhradu v súlade so zákonom aj pre externých študentov, ktorí majú veľký záujem o toto štúdium. Verejné vysoké školy im ho však neposkytujú, lebo nemôžu vybrať školné, alebo vyberanie školného za externé štúdium je v rozpore so zákonom.
- vzdelávanie poskytujú bez nárokov na štátny rozpočet, a pritom pomáhajú zvyšovať kvalifikačnú úroveň aj verejných a štátnych zamestnancov, dokážu racionálne a efektívne spravovať malú vysokú školu,
- uspokojujú aj tých záujemcov – uchádzačov, ktorých verejné vysoké školy nechceli prijať,
- prevažujú najmä odborné vysoké školy, bakalárske štúdium,
- aj medzi týmito súkromnými vysokými školami sú rozdiely v ambíciách, keď napr. najmä Bratislavská vysoká škola práva ale aj Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce má ambíciu v blízkom čase sa začleniť k univerzitám, ďalšie chcú perspektívne aj druhý stupeň študijného programu a pribúdajú záujemcovia, ktorí sa chcú zamerať na bakalárske a perspektívne profesijne zamerané študijné programy bez ambícií „veľkého“ výskumu. Najprv sa však musia etablovať ako vysoká škola s tými garantmi, ktorí sú k dispozícii. Po etablovaní sa však ich ambície na rozsah študijných programov podstatne zvyšujú,

Smernice Európskej komisie, výroky Európskeho súdneho dvora, ktoré sú právne záväzné aj pre SR ako aj iné predpisy SR nedovoľujú akceptovať návrh o hodnotení účelnosti či potreby založenia novej súkromnej vysokej školy, lebo ide o bránenie slobodnému podnikaniu právnických osôb a ochrana trhu výrobkov a služieb. Ochranu možno uplatniť len vo výnimočných prípadoch určených verejným záujmom štátu, alebo osobitosti v prípade regulovaných povolání.

K odporúčaniam 11. Potreba personálne posilniť sekretariát komisie.

Ministerstvo vzhľadom na stúpajúce nároky a rozsah činnosti komisie akceptuje postupné zvýšenie počtu zamestnancov sekretariátu.